

31. december 2019

Biodiversiteten har brug for mere natur - og naturen skal være vildere, vådere og mere varieret

DOF BirdLifes ønsker til Natur- og Biodiversitetspakken 2020

Biodiversiteten er samlet set mere trængt end nogensinde tidligere. Det gælder både i Danmark og globalt.

Biodiversiteten og naturen er under pres fra landbrug, skovbrug, fiskeri, råstofindvinding, befolkningstilvækst, by- og infrastrukturudvikling, forurening og klimaændringer.

Ser vi samlet på ynglefuglene i de danske landskabstyper, så trives de fleste fuglearter tilknyttet træer og buske i såvel skov som haver og spredte bevoksninger. Et antal arter er dog forsvundet eller er reducerede til meget små bestande på grund af mangel på lysåben græsningsskov med glidende overgange til omgivende lysåbne naturtyper. Omvendt er der i landbrugslandet, som i dag udgør knap to tredjedele af Danmarks landareal, sket en voldsom, biologisk forarmelse af størstedelen af de tidligere mere ekstensivt udnyttede, åbne landskaber med deraf følgende voldsomme nedgange i bestandene af de fleste åbentlandsfugle. Mange bestande er reduceret til nogle få procent af, hvad de var tidligere, og en række fuglearter knyttet til lysåbne levesteder er forsvundet eller på randen til at gøre det. Omvendt er antallet af arter og mange af bestandene knyttet til vådområder steget det sidste halve århundrede eller mere bl.a. takket være bedre regulering af jagten samt naturgenopretning, men jagt og andre rekreative forstyrrelser er på visse punkter stadig et stort problem, hvor en mere hensigtsmæssig regulering er gået så godt som helt i stå.

På denne baggrund foreslår DOF BirdLife følgende overordnede tiltag:

Biodiversitetslov

DOF BirdLife anbefaler, at vi i Danmark snarest muligt får vedtaget en biodiversitetslov, der sikrer klare og bindende mål med tilhørende finansiering, monitorering og kompetent rådgivning om bevarelsen af biodiversiteten.

Det overordnede mål bør være at sikre en rig, autentisk natur med en mangfoldighed af arter og naturtyper, som både giver plads til det sjældne og krævende og til en individ- og artsrig 'hverdagsnatur', hvor mennesker lever og færdes. Det gælder for alt fra byen over landbrugslandet, den lysåbne halvnatur, skovene og havet til den eksklusive natur, der i så høj grad som muligt sikres fri udfoldelse med alle de økologiske processer og dynamikker, som kendetegner vild natur.

Mere plads til natur

Mere plads til naturen er en afgørende forudsætning for løsning af biodiversitetskrisen. En jordreform bør sætte klare strategiske mål for konvertering af lavbundsarealer og andre marginale landbrugsjorder til genoprettet natur. Inden 2030 bør mindst 20 % af Danmarks landareal forbeholdes vild natur og yderligere 10 % til vedvarende lysåben natur med ekstensiv landbrugsmæssig udnyttelse. Mindst en tredjedel af den nuværende landbrugsjord i omdrift bør inden 2050 udtages af omdrift og en betydelig del udlægges til vild natur og lysåben natur med ekstensiv landbrugsmæssig udnyttelse.

Udtag af landbrugsjord bør ske ved en multifunktionel jordfordeling, hvor det prioriteres at udvikle områder, der især kan understøtte biodiversiteten.

På det seneste har der været fremsat ønsker om at foretage skovrejsning på de lavbundsarealer, der overvejes taget ud af landbrugsproduktion med henblik på at gavne klima og biodiversitet. Det vil være en rigtig dårlig idé. Den helt store klimafordel ved at udtage lavbundslande opstår først i det øjeblik, hydrologien frisættes, så den kolde afbrænding af tørv stoppes og tvært imod vendes til fornyet tørvedannelse, og dermed binding af luftens CO₂. Samtidig bindes store mængder

vand, så oversvømmelser nedstrøms begrænses - altså to fluer med ét smæk: Både klimaforebyggelse og klimatilpasning.

Fri hydrologi er nu engang uforenelig med skovrejsning – se blot på grøftesystemernes tæthed i moderne drevne skove. I stedet bør de udtagne lavbundsarealer for det første have brudt alle drænsystemer, og for det andet enten have lov at udvikle sig som de vil i fri succession (så kommer der sikkert med tiden pile-, elle- og birkekrat på dem), eller græsses ekstensivt af store græssere. DOF BirdLife ser gerne, at nogle af arealerne udlægges til græsning for de drøvtyggere, som vi stadig har behov for – sådan som bl.a. Økologisk Landsforening har foreslået det i deres politik for natur i fremtidens landbrug. Det vil gavne vores hårdt trængte engfugle og dermed bidrage til biodiversiteten.

Internationale prioriteringer

Det er vigtigt at have særlig fokus på den biodiversitet og den natur, som Danmark internationalt har et særligt ansvar for at bevare. Derfor skal Natura 2000-områderne beskyttes og forvaltes bedre med skærpede naturmålsætninger, ligesom der bør ske udvidelser og naturforbedringer omkring og imellem Natura 2000-områderne.

Indsatsen for at bekæmpe de invasive pattedyr mink, mårhund og vaskebjørn bør prioriteres i fuglebeskyttelsesområderne, så de så vidt muligt friholdes for disse prædatorer. Generelt bør staten forpligte sig langt mere i en sådan indsats samt afsætte flere midler til en meget målrettet forvaltning, jf. ønskerne i det fremsendte høringssvar til udkast til forvaltningsplan for de tre arter.

Mindst 1 milliard DKK årligt til biodiversitet og natur

Der bør afsættes minimum 1 milliard DKK årligt til styrket naturforvaltning og bedre vilkår for biodiversiteten. Der bør (gen-)indføres en 50/50-støtteordning, hvor kommuner og andre kan søge om medfinansiering af målrettede natur- og biodiversitetsprojekter.

EU's landbrugsstøtte (CAP)

Eftersom 60% af landets areal udgøres af landbrugsland, og eftersom naturindholdet i dette i meget vid udstrækning bestemmes af landbrugets støtteordninger (således er det i dag en forudsætning for at opnå grundbetaling, at den enkelte landbruger så vidt muligt *minimerer* naturindholdet på sine arealer), er der behov for en radikal omlægning af støtten over mod målrettede betalinger for opfyldelse af biodiversitetsmål og anlæggelse af en bredere økosystemtilgang i designet af støtteordningerne.

I slutforhandlingerne om den næste CAP-periode må regeringen således lægge afgørende vægt på, at der dels sikres reservering af et årligt minimumsbeløb til biodiversitetsfremmende forvaltning af Natura 2000-områder (for DK's vedkommende således i størrelsesordenen 1 milliard DKK), dels sikres mulighed for:

- Konvertering af landbrugsstøtte til éngangskompensation for varigt udtag.
- Gennemførelse af en brutto-model – koblet med krav om naturplan -, hvor den enkelte landbruger får grundbetaling for hele sin ejendom, inklusive udyrkede arealer (bruttomodellen minimerer incitamentet til dyrkning af marginaljord, mens naturplanen skal sikre, at det reelle naturindhold fastholdes og ikke skiftes ud med 'erstatnings-natur').
- Overførsel af den størst mulig andel af landbrugsstøtten til Søjle II - alternativt et generelt krav om minimums-naturindhold – dokumenteret ved naturplan - som forudsætning for udbetaling af Grundbetaling fra Søjle I.
- Øremærkning af 30% af de resterende Søjle I-midler til nationalt definerede eco-schemes.

I takt med udmøntningen af de nærmere regler for udformning af nationale eco-schemes, bør regeringen nedsætte et ekspertudvalg til udvikling af målrettede og evidensbaserede eco-schemes, baseret på den righoldige internationale litteratur om effektive naturtiltag i landbrugslandet, hvor DOF BirdLife er leveringsdygtig for så vidt angår fugle.

DOF BirdLife er desuden med i det fælles udspil om biodiversiteten i det åbne land:
https://www.friluftsraadet.dk/sites/friluftsraadet.dk/files/media/document/AAA%20NB%20Forum_Fælles%20udspil%20Natur%20og%20Biodiversitet.pdf

Det Grønne Danmarkskort

Biodiversitetsloven bør integrere og udvikle Det Grønne Danmarkskort, som et strategisk værktøj for målrettet naturforvaltning.

Der er stort behov for et Biodiversitetsråd med både forskere og interesseorganisationer til erstatning for det kuldsejlede naturforvaltningsudvalg, der er lovfæstet i naturbeskyttelseslovens §61 til rådgivning af den til enhver tid siddende minister på området.

Jagt og forstyrrelse

For en række fugle- og pattedyrarter er jagt og den deraf forårsagede forstyrrelse en afgørende faktor i forhold til bestandsstørrelser, bestandsudvikling og fordelingen i landskabet. Jagten påvirker således hjortevildtets græsningseffekt i skovene og det lysåbne land, ligesom jagten medvirker til øgede flugtafstande og dermed øget følsomhed over for andre aktiviteter i naturen og landskabet. For disse arter og for den afledte påvirkning af naturen og den øvrige biodiversitet er der derfor behov for en bedre vildtforvaltning. DOF BirdLife foreslår bl.a. følgende:

- Stop for jagt på rødlistede arter.
- Stop for motorbådsjagt.
- Stop for udsætning af vildt med jagt for øje, når de nugældende aftaler i Vildtforvaltningsrådet udløber.
- Stop for jagt på offentligt ejede arealer – undtagen hvis jagten er solidt fagligt begrundet af hensyn til den øvrige biodiversitet.

Effekterne af andre rekreative forstyrrelser end jagt ved vi mindre om, men data og erfaringer tyder på, at den stadig mere intensive brug af naturen både til lands og til vands har negative konsekvenser for flere fuglearter. Derfor foreslår DOF BirdLife, at der gennemføres kvalificerede undersøgelser af problemerne på samme måde, som det skete op til gennemførelsen af den store reservatplan med jagtregulering i 1990'erne. Dette for at få etableret et kvalificeret beslutningsgrundlag for en fornuftig regulering de steder, hvor der måtte være problemer.

Staten bør gå foran

Staten bør gå foran med biodiversitets- og naturvenlig drift af alle de statslige naturarealer (inkl. nuværende landbrugs- og plantageområder). Derfor bør statens skove i størst muligt omfang udlægges til vildskov (urørt skov og biodiversitetsskov). Der bør gennemføres et øjeblikkeligt stop for udtag af træ/tømmer/biomasse i alle områder udpeget til urørt skov, hvor det ikke er begrundet af hensyn til biodiversiteten.

Private skovområder bør sikres og forvaltes bedre af hensyn til biodiversiteten. Derfor er der snarest behov kortlægning af biodiversitet- og bevaringsbehov i de private skove, som også Dansk Skovforening anbefaler (Altinget 18.12. 2019: <https://www.altinget.dk/miljoe/artikel/dansk-skovforening-her-er-vores-fem-anbefalinger-til-biodiversitetspakken>).

DOF BirdLife har sammen med de øvrige grønne organisationer udarbejdet et forslag til biodiversitetsvenlig drift af Naturstyrelsens arealer: https://www.altinget.dk/misc/DGK%20ønsker%20til%20NST%2010%2006%2019%20ENDELIG_fremhævninger.pdf

Indsats for enge og anden lysåben natur

Den lysåbne natur med enge, strandenge, heder, overdrev m.m. skal forvaltes bedre. Det er vigtigt at få stoppet omlægning, gødskning og sprøjtning af disse områder. Desuden bør lovgivningen ændres, så disse områder ikke kan vokse ud af beskyttelsen, ligesom det skal gøres attraktivt for ejerne at drive arealerne på måder, der understøtter biodiversiteten.

Udviklingen i engfuglenes ynglebestande viser, at der er brug for en målrettet indsats på enge og strandenge, og ikke mindst på statens arealer. I årene efter, at handleplanen for engfugle blev sat i værk, igangsatte og gennemførte Skov- og Naturstyrelsen (nu Naturstyrelsen) adskillige gode tiltag, der forbedrede yngleforholdene på en række store, statslige områder, fx på Harboøre Tange, ved Nissum Fjord og på Tipperne i Ringkøbing Fjord.

Det er ikke nemt at forvalte arealer for engfuglene, der også i flere tilfælde har modsatrettede krav til levestedet. Vi ved dog i dag ret meget om, hvordan et område skal forvaltes for at tilgodese flest mulige arter. Disse erfaringer er bl.a. høstet på de statslige arealer på Tipperne i Ringkøbing Fjord, på Saltholm og i Vadehavsområdet. I Nordjylland på Vejlerne, der ejes af Aage V. Jensen Naturfond, er der også stor erfaring med at skabe gode ynglevilkår for engfuglene.

Der tales og skrives for tiden meget om, hvilken forvaltning ikke mindst staten skal benytte sig af for at optimere biodiversiteten i skove og på lysåbne habitater. På mange arealer er rewilding formentlig svaret, men det er ikke løsningen overalt. De hidtidige erfaringer med helårsgræsning på enge og strandenge tyder på, at det ikke er den bedste forvaltning for de ynglende engfuglebestande. Dog er der også her brug for at prøve sig lidt frem nogle steder. Det afgørende er naturligvis, at engfuglene reagerer positivt med stigende bestande og god ynglesucces. Hidtil har en målrettet naturforvaltning med kreaturafgræsning vist sig mest succesfuld.

Der er derfor brug for yderligere nationale midler, der via myndighederne kan tildeles en målrettet indsats, så landbrugsstøttekroner ikke styrer en forvaltning, der ikke er optimal for naturtypen og fuglene.

Derfor opfordrer DOF BirdLife til snarest at revidere den gamle handlingsplan for engfugle og at afsætte en national pulje fx på finansloven, der via Naturstyrelsen kan målrettes de statslige enge og strandenge.

Havets biodiversitet er et af Danmarks største internationale ansvarsområder

Havet er en meget vigtig del af den danske natur og biodiversitet. Derfor bør havet også udgøre en grundpille i den danske biodiversitetsplan. Ikke mindst for en lang række fuglearter er de danske havområder af stor international betydning som levested. Millioner af vadefugle, svømmefugle og egentlige havfugle er dybt afhængige af den rette forvaltning af disse områder.

DOF BirdLife støtter og anbefaler den fælles grønne 100/30/10-målsætning for havet. Det vil sige 100 % af havet skal forvaltes økologisk bæredygtigt, mindst 30 % skal sikres varig beskyttelse med biodiversiteten som hovedprioritet og mindst 10 % skal beskyttes optimalt som uberørt hav, dvs. så vidt det over hovedet er muligt uden

negativ menneskelig påvirkning (fiskeri, jagt, forstyrrelse, bundpåvirkning, anlæg etc.).

Med venlig hilsen

Dansk Ornitologisk Forening BirdLife

Egon Østergaard

/

Knud N. Flensted

Formand

Biolog

